

FOCUS 2011

Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Deze nota geeft de voorstellen weer die het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting aan de federale regering vraagt te realiseren tijdens de volgende legislatuur.

De voorstellen kwamen tot stand volgens een werkwijze, die specifiek is voor het Steunpunt armoedebestrijding: het Steunpunt is belast met het organiseren van overleg met actoren op het werkveld - verenigingen waar armen het woord nemen, OCMW's, beroepskrachten op verschillende domeinen ... - en zij dient de resultaten van dit overleg op te nemen in een tweejaarlijks verslag. De bijdrage hieronder herneemt de voorstellen die betrekking hebben op federale bevoegdheden uit het laatste tweejaarlijks verslag verschenen in december 2005: "Armoede uitbannen. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie." (beschikbaar op de website www.armoedebestrijding.be).

De voorstellen zijn gegroepeerd per thema. Die thema's stemmen overeen met ministeriële bevoegdheden. Ze worden voorgesteld in alfabetische volgorde.

Inhoudstafel

1. Parlement

Opvolging van werkzaamheden over armoede

2. Aanbevelingen die zich richten tot de voltallige Regering, en dus tot de Eerste Minister

- 2.1. Voorzitterschap van de Europese Unie
- 2.2. Interministeriële Conferenties
- 2.3. Armoede-effectenrapport
- 2.4. Evaluatiecultuur van het beleid

3. Administratieve vereenvoudiging

4. Binnenlandse zaken

Referentieadres

5. Consumentenzaken

- 5.1. Toegang tot bankdiensten
- 5.2. Huurwaarborgen

6. Economie

- 6.1. Volkstelling
- 6.2. Koopkracht

7. Energie

- 7.1. Ombudsdienst
- 7.2. Informatie over de liberalisering
- 7.3. Controle van de praktijken van de leveranciers
- 7.4. Investerings in energiebesparende maatregelen

8. Financiën

- 8.1. Belasting op arbeid en op kapitaal
- 8.2. Belasting op arbeid en op onroerende eigendom
- 8.3. Kwaliteit van de fiscale statistieken
- 8.4. Mechanismen die de belastingaftrek compenseren
- 8.5. Directe en indirecte belastingen

9. Grootstedenbeleid

- 9.1. Regulering van de privé-huurprijzen
- 9.2. Vervolg van de werkzaamheden van de IMC Huisvesting

10. Justitie

- 10.1. Commissies voor Juridische Bijstand
- 10.2. Aanvraagprocedure voor juridische tweedelijnsbijstand en rechtsbijstand
- 10.3. Communicatie tussen de gerechtelijke autoriteit en de burger
- 10.4. Wet op de bemiddeling
- 10.5. Overmatige schuldenlast
- 10.6. IMC huisvesting
- 10.7. Regulering van de huurprijzen

11. Maatschappelijke integratie

- 11.1. Bedrag van het leefloon
- 11.2. Definitie van de categorieën in de wetgeving
- 11.3. Federale tussenkomst in het leefloon
- 11.4. Federale subsidiëring
- 11.5. Impact van verhoogde subsidiëring

12. Pensioenen

IGO verhogen en welvaartsvast maken

13. Sociale zaken en volksgezondheid

- 13.1. Legitimiteit en financiële leefbaarheid van het sociale zekerheidsstelsel
- 13.2. Betaalbare gezondheidszorg
- 13.3. Aanbod van eerstelijnsgezondheidszorg
- 13.4. Hoogte van sociale uitkeringen
- 13.5. Perceptie van kinderbijslagen

14. Werk

- 14.1. Sociaal karakter van de economie
- 14.2. Kwaliteit van de arbeid
- 14.3. Duur van de werkloosheidsuitkeringen
- 14.4. Evaluatie van het plan ter activering van het zoekgedrag van werklozen
- 14.5. Definitie van de categorieën in de werkloosheidswetgeving
- 14.6. Hoogte van de werkloosheidsuitkeringen

15. Wetenschapsbeleid

- 15.1. Kwalitatief onderzoek
- 15.2. Statistische capaciteit van België
- 15.3. Evenwichtige set van indicatoren
- 15.4. Participatie van de verschillende actoren

1. Parlement

Het Samenwerkingsakkoord tot bestendiging van het armoedebeleid is goedgekeurd door alle parlementen. Er is gevraagd aan de Kamerleden en aan de senatoren om de toepassing van dit akkoord op een zo efficiënt mogelijk wijze mogelijk te maken, in het bijzonder door de organisatie van debatten naar aanleiding van de publicatie van het tweejaarlijks verslag van het Steunpunt (het volgende verschijnt in december 2007).

2. Algemene aanbevelingen

2.1. Herbevestigen van de essentiële plaats van armoedebestrijding in de Lissabonstrategie tijdens het Belgisch EU-voorzitterschap

Het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie in 2010 valt samen met het Europees Jaar van de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting. België is bekend in de EU voor het belang dat het hecht aan het sociaal luik in de Europese integratie. Er wordt gevraagd dat België de kans grijpt tijdens het voorzitterschap om het belang van armoedebestrijding als centraal element in de Lissabonstrategie te herbevestigen.

2.2. Optimaal gebruik maken van het instrument ‘Interministeriële Conferenties’

Armoede raakt alle domeinen van het leven; armoedebestrijding impliceert een multidimensionale aanpak waarbij samenhang van het gevoerde beleid essentieel is. Er wordt gevraagd om het functioneren van de ‘Interministeriële Conferenties’ (IMC’s) te optimaliseren, onder andere die over Maatschappelijke Integratie en om de communicatie over de gevoerde werkzaamheden binnen deze IMC te verbeteren.

2.3. De mogelijkheid onderzoeken van een armoede-effectenrapport

Bij de uitwerking van een beleidsmaatregel zou er veel meer gekeken moeten worden naar de mogelijke gevolgen voor mensen die in een armoedesituatie leven. Dit zou moeten gebeuren vanuit een transversale invalshoek en gedragen door de reële bekommernis om via een geïntegreerde aanpak tegen armoede te strijden. Voorbeelden van effectenrapporten in andere sectoren kunnen inspiratie bieden voor de uitwerking van een dergelijk evaluatie-instrument.

2.4. Streven naar een evaluatiecultuur bij het beleid

Om de pertinentie, de doeltreffendheid, de doelmatigheid, de samenhang en de duurzaamheid van het gevoerde beleid en de wetgeving te verbeteren of te verhogen, is het belangrijk om regelmatig over te gaan tot evaluaties. Om dit te kunnen realiseren moeten gegevens op systematische wijze kunnen worden ingezameld. Daarnaast dienen alle actoren te kunnen deelnemen aan het evaluatieproces, inclusief begunstigden van een maatregel. Hiertoe is het eveneens noodzakelijk om onderzoek naar evaluatiemethodes aan te moedigen en te verspreiden, en om de verschillende niveaus van evaluatie uit te breiden.

3. Administratieve vereenvoudiging

Om de personen die de voorwaarden vervullen voor het recht op een uitkering daadwerkelijk te laten genieten van dit recht, dienen de stappen om het te bekomen zoveel als mogelijk vereenvoudigd te worden.

4. Binnenlandse zaken (+ maatschappelijke integratie)

De toepassing van de wetgeving op het referentieadres evalueren en controleren.

Heel wat verenigingen melden dat diverse OCMW's van het land weigeren om de beschikkingen met betrekking tot het referentieadres toe te passen. De daklozen kunnen op die manier terecht komen in een uiterst ingewikkelde administratieve situatie. Een doorgedreven onderzoek op dit gebied wordt ten zeerste aanbevolen.

5. Consumentenzaken

5.1. De toegang tot bankdiensten voor iedereen garanderen

Het systeem van de "basisbankdienst" moet actief worden aangemoedigd en een nieuwe evaluatie van dit systeem moet worden voorbereid, rekening houdend met de invoering van de onvatbaarheid voor beslagname van 'beschermde inkomsten' die op een bankrekening staan.

5.2. De nieuwe maatregelen inzake huurwaarborgen evalueren (+ minister van justitie)

De verenigingen voor armoedebestrijding blijven pleiten voor een federaal fonds voor de huurwaarborg, zelfs nu deze mogelijke oplossing niet werd weerhouden. Opvolging en evaluatie van de recente wijzigingen (de waarborg werd teruggebracht van 3 naar 2 maanden, behalve bij betaling in schijven, de verplichting van de banken om de aanvraag van een huurwaarborg te behandelen, ongeacht de solvabiliteit van de aanvrager...) is nodig.

6. Economie

6.1. Behoud van de volkstelling

De volkstelling (de socio-economische enquête), die voor het laatst plaats vond in 2001, levert een unieke en onuitputtelijke bron van de meest verscheiden informatie. Het is bijvoorbeeld één van de weinige bronnen voor gegevens met betrekking tot de huisvestingssituatie van de bevolking en levert bovendien exacte gegevens tot op wijkniveau. De volkstelling vervangen door administratieve databanken, waarvan momenteel sprake lijkt, kan onmogelijk leiden tot een gelijkwaardige rijkdom aan informatie.

6.2. Herstel van de koopkracht

Eén van de manieren om de koopkracht te herstellen is door het toekennen van een hogere weging aan sommige uitgaven die opgenomen zijn in de korf van goederen en diensten, op basis waarvan de index van de consumptieprijzen wordt berekend (Het aandeel van de huurprijs bijvoorbeeld, momenteel op 5,5% vastgelegd, stemt niet meer overeen met de werkelijkheid van de besteding van gezinnen met lage inkomens.).

7. Energie

7.1. Zo vlug mogelijk stemmen van de nodige besluiten met betrekking tot de oprichting van een ombudsdienst voor energie ; evalueren van het functioneren van deze dienst – in het bijzonder met betrekking tot de samenwerking tussen de Gewesten en de federale Staat- en, in voorkomend geval, er de nodige wijzigingen aanbrengen.

7.2. Een duidelijke informatie verstrekken over de liberalisering en over de sociale maatregelen bestemd voor bestaansonzekere cliënten. Dit veronderstelt een investering in de vorming van het personeel dat bij de informatieverstrekking betrokken zal zijn, waaronder de maatschappelijk werkers van OCMW's.

7.3. De controle op de praktijken van leveranciers opvoeren, waarbij na evaluatie van het huidige akkoord, de nodige maatregelen worden genomen: garandeert dit akkoord een doeltreffende en voldoende bescherming aan de consumenten? Zouden de bepalingen in dit akkoord niet aan doeltreffendheid winnen indien ze in een wet zouden opgenomen worden?

7.4. Nieuwe steunmaatregelen ontwikkelen voor energiebesparingen bij lage inkomens en de huidige maatregelen uitbreiden, hierbij erover wakend dat de huurprijzen niet tegelijkertijd toenemen.

8. Financiën

8.1. Belasting op arbeid en op kapitaal opnieuw in evenwicht brengen

Er bestaat een wanverhouding tussen de belasting op inkomsten uit arbeid en de bedeesde aanpak van financiële inkomsten, die slechts in geringe mate geïnventariseerd en belast worden: behoud van het bankgeheim, geen belasting op grote vermogens, beurswinsten of vennootschapsaandelen, enz. Met in het achterhoofd de financiering van de Sociale Zekerheid, dient in dit verband de invoering van een Algemene Sociale Bijdrage (ASB) opnieuw onderzocht te worden.

8.2. Belasting op arbeid en op onroerende eigendommen opnieuw in evenwicht brengen

Het zou goed zijn om rekening te houden met de reële huurinkomsten en een belastingscoëfficiënt voor eigenaars toe te passen (in functie van de gevraagde huur). De forfaitaire belastingvrijstelling van 40% op het kadastraal inkomen voor onderhouds- en renovatiewerken in het verhuurde goed dient vervangen te worden door een formule, waarbij deze vrijstelling enkel slaat op de reële uitgaven voor uitgevoerde werken.

8.3. Verbetering van de kwaliteit van de fiscale statistieken

De fiscale statistieken zouden een goede basis kunnen vormen voor heel wat kennis over het inkomen van de bevolking. Momenteel worden echter enkel de gegevens van een belastingaangifte opgenomen in de statistieken. Dat betekent dat mensen die geen belastingen betalen omdat hun inkomen te laag is, niet voorkomen in de statistieken.

8.4. Voorzien in mechanismen die de belastingaftrek compenseren voor gezinnen die niet belastingplichtig zijn

Er bestaan op allerlei vlakken voordelen toegekend onder de vorm van belastingaftrek. Dit komt dus gezinnen die niet belastingplichtig zijn niet ten goede. Op het vlak van huisvesting zijn de aanmoedigingen voor het verwerven van een eigen woning hoofdzakelijk van fiscale aard; dure investeringen in energiebesparende maatregelen zijn fiscaal aftrekbaar. Op het vlak van de gezinsvriendelijke maatregelen kunnen onkosten voor kinderopvang eveneens fiscaal worden ingebracht.

8.5. Voorrang geven aan directe belastingen op de indirecte belastingen

De indirecte belastingen genereren sociale ongelijkheid vermits zij op dezelfde manier alle inkomenscategorieën treffen, zonder enig onderscheid. Er wordt gepleit voor een daling van de indirecte belastingen op die producten die behoren tot de primaire levensbehoeften en waaraan arme gezinnen een groot deel van hun middelen besteden.

9. Grootstedenbeleid (+ justitie)

9.1. Instrumenten uitwerken voor de regulering van de privé-huurprijzen

Objectief bepalen van de huurprijzen is één van deze instrumenten. In dit verband is het nuttig om de nodige aandacht te besteden aan de resultaten van de pilootprojecten van de Paritaire Huurcommissies die momenteel zijn opgestart, en die onder andere tot doel hebben indicatieve roosters voor objectieve huurprijzen uit te werken.

9.2. De IMC Huisvesting voortzetten op actieve wijze

Gezien de enorme moeilijkheden van zeer vele mensen om een fatsoenlijke woning te vinden aan een betaalbare prijs, wordt er bijzonder veel verwacht van de IMC Huisvesting. Men wacht met ongeduld op de resultaten van de 11 werkgroepen, die in juli 2005 in dit verband werden opgericht. Al zijn alle thema's belangrijk voor het uitbannen van de armoede, dient toch heel bijzonder de aandacht te gaan naar:

- het bestrijden van onwaardige huisvesting (het beleid inzake de ongezonde woningen en de leegstand)
- de evolutie van de maatregelen met betrekking tot de huurwaarborg aangekondigd einde 2006
- de pilootprojecten voor paritaire huurcommissies
- de verbetering van de voorzieningen voor onthaal van daklozen en/of mensen zonder papieren
- het promoten van vormen van gemeenschapswonen (en het hierbij noodzakelijke onderzoek van de moeilijkheden verbonden aan het statuut van samenwonende)
- de uitwerking van gedifferentieerde fiscale maatregelen.

10. Justitie

10.1. Beter uitrusten van de Commissies voor Juridische Bijstand (CJB's)

- *Vertegenwoordiging van minder begunstigde rechtsonderhorigen*

Aanbeveling om verenigingen waar armen het woord nemen te laten vertegenwoordigen in de CJB's. Ander element betreft de herziening van Art. 8 § 2 van het Koninklijk Besluit van 20 december 1999 tot bepaling van de nadere regels inzake erkenning van de organisaties voor juridische bijstand. Voor een betere werking van de CJB's is een daadwerkelijke vertegenwoordiging van de verschillende geledingen waaruit dit orgaan bestaat noodzakelijk. Men zou de voorwaarden om als juridische bijstandsorganisatie te worden erkend, kunnen versoepelen.

- *De bevoegdheden van de CJB's uitbreiden*

CJB's zouden een rol in de juridische tweedelijnsbijstand en in de rechtsbijstand kunnen spelen. CJB's kunnen kennis opbouwen over de verhoudingen tussen gerechtelijke overheden en minder bedeelde rechtsonderhorigen. Naar Canadees model zou de Commissie een overzicht kunnen maken van jurisprudentie over onderwerpen die relevant zijn in de strijd tegen de armoede.

10.2. Vereenvoudigen van de aanvraagprocedure voor juridische tweedelijnsbijstand en rechtsbijstand

- *Invoering van één enkele procedure om juridische tweedelijnsbijstand en rechtsbijstand aan te vragen*

De wet van 1998 heeft twee soorten van bijstand geharmoniseerd, maar het blijven twee verschillende procedures. Een goed praktijkvoorbeeld is terug te vinden bij de Raad van State: om er rechtsbijstand te ontvangen, volstaat het aan te tonen dat een advocaat is aangesteld.

- *Het aantal vereiste bewijsstukken tot een minimum beperken*

Niet alle documenten die voor een verzoek tot juridische bijstand moeten worden aangevraagd, zijn even nuttig omdat ze elkaar overlappen. Een getuigschrift 'samenstelling van het gezin' vragen aan een alleenstaande werkloze heeft bijvoorbeeld geen zin. Het heeft evenmin zin om aan een gezinshoofd met een werkloosheidsuitkering te vragen zijn inkomen te bewijzen.

- *Schrappen van artikel 508/9 § 1 van het Gerechtelijk Wetboek*

Bij een strikte interpretatie van dit artikel moet iemand die bijstand aanvraagt eerst verplicht via de eerstelijnsbijstand passeren. In de praktijk is deze bepaling echter in onbruik geraakt. Door dit artikel te schrappen valt elke dubbelzinnigheid weg.

10.3. Concrete maatregelen om de communicatie tussen de gerechtelijke autoriteit en de burger te verbeteren

- *Regel het algemeen gebruik van modellen van leesbare rechtsplegingsakten*

Een wetsvoorstel dat tot doel heeft de rechtstaal te vereenvoudigen, is ingediend in het Parlement (Kamer van Volksvertegenwoordigers van België, 7 augustus 2003, Doc. 51 0158/001, Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 43 van het Gerechtelijk Wetboek met het doel de rechtstaal te vereenvoudigen). Voor het strafrecht is een gelijkaardig initiatief nodig. Indien het parlement de werkzaamheden op dit vlak niet voortzet, zou de Regering het voorstel kunnen overnemen

- *Altijd een kopie van het vonnis naar de partijen sturen*

Twee wetsvoorstellen die deze richting ingaan, zijn ingediend maar zijn nooit goedgekeurd geweest. Indien dit werk niet opnieuw opgenomen wordt door het Parlement, wordt gevraagd aan de Regering om het opnieuw te lanceren (Wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek om vonnissen en arresten begrijpelijker te maken, 7 augustus 2003, Doc. 51 1366/001) dat alle partijen een niet-getekend afschrift van het vonnis wil laten bezorgen, of ze nu worden vertegenwoordigd door een advocaat of niet. Het Handvest van de sociaal verzekerde stelt dat de betrokken partijen sowieso van de beslissingen van de administratie op de hoogte dienen te worden gesteld. Niets rechtvaardigt het feit dat dit in gerechtelijke zaken ook niet zou gebeuren.

10.4. De toepassing van de wet op de bemiddeling evalueren

De Wet van 21 februari 2005 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling zou moeten worden geëvalueerd. Er dient nagekeken te worden of deze manier van het oplossen van conflicten niet in het nadeel is van de zwakste partij. Anderzijds moet ook onderzocht worden of de problemen, waarmee de armen het meest frequent worden geconfronteerd, ook effectief ressorteren onder het toepassingsgebied van deze wetgeving.

10.5. Strijden tegen overmatige schuldenlast

- *Evaluatie van de hervorming van de collectieve schuldenregeling, van toepassing sinds 2006.*

Het gaat hier meer bepaald over de mogelijkheid van een totale kwijtschelding van schulden voor de meest problematische gevallen en over de overdracht van bevoegdheid naar de arbeidsrechtbanken.

- *Het toepassingsveld van de wet betreffende de minnelijke invordering van schulden uitbreiden met de gerechtsdeurwaarders:* de kosten aangerekend door de deurwaarder kunnen de oorspronkelijke schulden doen “exploderen”.

10.6. De IMC Huisvesting (en Grootstedenbeleid) voortzetten op actieve wijze

Gezien de enorme moeilijkheden van zeer vele mensen om een fatsoenlijke woning te vinden aan een betaalbare prijs, wordt er bijzonder veel verwacht van de IMC Huisvesting. De 11 werkgroepen, die in juli 2005 in dit verband werden opgericht, hebben grote verwachtingen gecreëerd. Al zijn alle thema's belangrijk voor het uitbannen van de armoede, dient toch heel bijzonder de aandacht te gaan naar:

- het bestrijden van onwaardige huisvesting (het beleid inzake de ongezonde woningen en de leegstand)

- de evolutie van de maatregelen met betrekking tot de huurwaarborg die van kracht zijn sinds begin 2007;

De verenigingen voor armoedebestrijding blijven pleiten voor een federaal fonds voor de huurwaarborg, zelfs nu deze mogelijke oplossing niet werd weerhouden. Opvolging en evaluatie van de recente wijzigingen (de waarborg werd teruggebracht van 3 naar 2 maanden, behalve bij betaling in schijven, de verplichting van de banken om de aanvraag van een huurwaarborg te behandelen, ongeacht de solvabiliteit van de aanvrager...) is nodig.

- de pilootprojecten voor paritaire huurcommissies, waarvan het voortbestaan en de federale samenhang moeten worden gewaarborgd;

- de verbetering van de voorzieningen voor onthaal van daklozen en/of mensen zonder papieren

- het promoten van vormen van gemeenschapswonen (en het hierbij noodzakelijke onderzoek van de moeilijkheden verbonden aan het statuut van samenwonende)

- de uitwerking van gedifferentieerde fiscale maatregelen.

10.7. Instrumenten uitwerken voor de regulering van de privé-huurprijzen (+ Grootstedenbeleid)

Objectief bepalen van de huurprijzen is één van deze instrumenten. In dit verband is het nuttig om de nodige aandacht te besteden aan de resultaten van de pilootprojecten van de Paritaire Huurcommissies die momenteel zijn opgestart, en die onder andere tot doel hebben indicatieve roosters voor objectieve huurprijzen uit te werken.

11. Maatschappelijke integratie

11.1. Het leefloon verhogen en welvaartsvast maken

De laatste jaren werd het leefloon een aantal keer verhoogd. Door te steunen op een mechanisme van welvaartsaanpassing (invoeging van een artikel 73bis in de wet van 23 december 2005 betreffende het Generatiepact), kan het ook opgetrokken worden in de toekomst. Gezien dit mechanisme analoog is aan datgene dat voorzien is voor de sociale zekerheidsuitkeringen, stelt zich de vraag of de welvaartsachterstand van het leefloon daadwerkelijk zal gedicht worden.

11.2. Categorieën definiëren in de wettelijke reglementering voor de uitkeringen toegekend in het kader van het recht op maatschappelijke integratie, met respect voor ieders levenskeuze

De categorisering van de uitkeringsgerechtigden, op basis waarvan het bedrag van de uitkering wordt vastgesteld, komt niet altijd even adequaat tegemoet aan de diverse bestaande gezinsvormen en geeft aanleiding tot omgekeerde effecten. Gezien het lage bedrag van de uitkeringen zet de niet-individualisering van de sociale rechten aan tot het verbreken van familiale of amicale solidariteit en wordt het individu aangezet tot het ontwikkelen van overlevingsstrategieën, die niettemin kunnen leiden tot sancties.

11.3. Verhogen van het aandeel van de federale tussenkomst in het leefloon

Momenteel betaalt de federale Staat tussen de 50 en de 65% van het leefloon terug aan de OCMW's, waarbij de rest ten laste blijft van het OCMW, dus van de gemeente. Deze vorm van financiering heeft als gevolg dat een deel van de herverdeling tussen rijk en arm op gemeentelijk vlak naar de achtergrond wordt verdrongen en dat de grondslagen van de solidariteit worden ondermijnd: de hulp aan de armsten wordt geboden door gemeenten die zelf verarmd zijn. Om de kloof tussen rijke en arme gemeenten niet nog dieper te maken, wordt gevraagd om het aandeel van de federale Staat op te trekken tot 90% van het leefloon.

11.4. Rekening houden met de kosten voor omkadering alsook met de materiële kosten en met de kosten voor de infrastructuur om de federale subsidiëring te bepalen

De wet inzake het recht op maatschappelijke integratie voorziet dat de federale overheid per dossier 250 euro ten laste neemt voor de personeelskosten van de OCMW's. Nochtans dekt deze toelage in de praktijk geenszins het werk van de maatschappelijke werkers en evenmin de kosten voor het personeel dat niet in strikte zin belast is met de toepassing van deze wet, maar dat hier wel aan bijdraagt (bijvoorbeeld de administratieve medewerkers).

11.5. Evalueren van de impact van de verhoogde subsidiëring, toegekend voor bepaalde types van hulp

De wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie voorziet in bepaalde gevallen financiële voordelen voor de OCMW's bij tewerkstelling of bij beroepsopleiding van de uitkeringsgerechtigden. Er zijn vraagtekens te plaatsen bij het principe van de financiering van extra toelagen voor bepaalde opdrachten, vermits het specifieke types van acties kan aanmoedigen ten nadele van andere meer gepaste acties zoals de basisdienstverlening.

12. Pensioenen

IGO verhogen en welvaartsvast maken

De laatste jaren werden het IGO en het gewaarborgd inkomen voor bejaarden verhoogd. Door te steunen op een mechanisme van welvaartsaanpassing (invoeging van een artikel 73bis in de wet van 23 december 2005 betreffende het Generatiepact), kan het ook opgetrokken worden in de toekomst. Gezien dit mechanisme analoog is aan datgene dat voorzien is voor de sociale zekerheidsuitkeringen, stelt zich de vraag of de welvaartsachterstand van het IGO daadwerkelijk zal gedicht worden.

13. Sociale zaken en volksgezondheid

13.1. De legitimiteit en de financiële leefbaarheid van het sociale zekerheidsstelsel garanderen

De sociale zekerheid speelt een essentiële rol in de strijd tegen armoede en tegen sociale ongelijkheid. Ze steunt op de solidariteit van het geheel van de samenleving en komt zowel ten goede aan de rijkste huishoudens als aan arme huishoudens. Niettemin vormt dit stelsel het voorwerp van talrijke vragen over zijn toekomst. Opdat die toekomst verzekerd wordt, dient een voldoende hoog niveau van financiering gehandhaafd te worden en dient de legitimiteit ervan bewaard te blijven. Het is daarom bijvoorbeeld aangewezen het brutoloon op te trekken in plaats van het nettoloon te verhogen via een vermindering van de sociale werknemersbijdragen.

13.2. Handhaven van een betaalbare gezondheidszorg door een maximaal dekkende verplichte ziekteverzekering

Gezondheidszorg is nog altijd moeilijk te betalen voor de laagste inkomensgroepen, ondanks de regeringsinspanningen en de vooruitgang die hierbij geboekt is. Centrale elementen in de strijd tegen een ongelijke toegang tot gezondheidszorg zijn de handhaving en de versterking van de sociale zekerheid, met inbegrip van een betere dekking door de verplichte ziekteverzekering. Dit geldt zeker in het licht van een toenemende privatisering van de gezondheidszorg.

Een aantal medische kosten zijn nog steeds niet of slecht terugbetaald, zoals brillen en tandverzorging.

Kwaliteitsvolle geestelijke gezondheidszorgen zijn zeker voor mensen met een laag inkomen niet of moeilijk toegankelijk.

Gelet op het belang van preventie, dienen ook preventieve zorgen maximaal gedekt te worden door de ziekteverzekering.

13.3. Verzekeren van een voldoende aanbod van toegankelijke en kwaliteitsvolle basiszorgen op de eerste lijn

Het aantrekken van zorgverstrekkers (huisartsen, tandartsen,...) in sociaal achtergestelde buurten moet gestimuleerd worden, zoals reeds gebeurde voor de huisartsen via het Impulsprogramma. De genomen maatregelen moeten na verloop van tijd geëvalueerd worden op hun doelmatigheid. Een kader moet gecreëerd worden waardoor zorgverstrekkers 'sociaal' kunnen optreden, zoals bijvoorbeeld het duidelijk kenbaar maken dat zij de regeling van de derdebetaler toepassen, dat zij geconventioneerd zijn. Samenwerking in de gezondheidssector en tussen de gezondheidszorg en de welzijnssector moet aangemoedigd worden.

Om de financiële toegankelijkheid op de eerste lijn te verzekeren, wordt een ruimere toepassing van de regeling van de derdebetaler en het forfaitair betalingssysteem gevraagd. Wijkgezondheidscentra worden sterk geapprecieerd omdat zij toegankelijk zijn, buurtgericht werken, aandacht hebben voor preventie, multidisciplinair werken. Een gepaste en duidelijke financiering van deze initiatieven wordt gevraagd.

13.4. De sociale uitkeringen verhogen en welvaartsvast maken

Sommige sociale uitkeringen zijn recentelijk opgetrokken en kunnen verder opgetrokken worden, zoals voorzien in het Generatiepact. Deze budgettaire inspanningen vormen een eerste belangrijke aanzet bij het dichten van de welvaartsachterstand die alle sociale uitkeringen hebben opgelopen. Gegeven de modaliteiten van het voorziene mechanisme van

welvaartsaanpassing in het Generatiepact, stelt zich de vraag of die achterstand daadwerkelijk zal gedicht worden.

13.5. De inning van een deel van de kinderbijslag handhaven voor ouders wiens kind in een onthaalgezin werd geplaatst en die voorheen ook van gegarandeerde kinderbijslag konden genieten

Tot 1982 erkende de wetgever dat een geplaatst kind nog een financiële last betekende voor zijn ouders (kosten in verband met het behoud van de familieband, kosten om te beantwoorden aan de voorwaarden voor de terugkeer, zoals bijvoorbeeld een verhuizing ...). In 1982 werd een onderscheid ingevoerd naargelang het type van plaatsing en oordeelde de wetgever dat in geval van opvang door een particulier, deze laatste het kind volledig ten laste nam. Sinds 2003 kan de kinderbijslag opnieuw gedeeltelijk worden toegekend aan de ouders van de kinderen, geplaatst in een onthaalgezin, behalve als zij genieten van gegarandeerde kinderbijslag. Deze situatie vraagt om een oplossing, omdat ze de gezinnen die reeds erg kwetsbaar zijn nog verder verzwakt.

14. Werk (+ sociale partners)

(+ economie, werk, sociale economie, maatschappelijke integratie, overheidsbedrijven)

14.1. Streven naar een meer sociale economie

- Verankering van de kwaliteit van de arbeid in het economisch beleid

De doelstellingen op het vlak van tewerkstelling zijn vooral kwantitatief van aard, en dit zowel op nationaal als op Europees vlak. Dit terwijl het onontbeerlijk is om het concept van de kwaliteit van de arbeid volledig te adopteren in het economisch beleid, wil men daadwerkelijk de strijd aanbinden tegen de “precarisering” op de arbeidsmarkt (cfr. verhoging van “working poor”). Eén van de instrumenten die het principe van de kwaliteit van de arbeid ingang kan doen vinden, is het samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de Gewesten en de Duitstalige Gemeenschap betreffende de meerwaardeneconomie.

- Bescherming en waardering van de sociale functies die sociale economiebedrijven en publieke diensten uitoefenen

De functies met hoge sociale toegevoegde waarde, die worden ingevuld door sociale economiebedrijven en overheidsdiensten (op het gebied van de socioprofessionele inschakeling, de tewerkstelling, de begeleiding, de opleiding,...), staan onder toenemende druk, onder andere vanwege Europa, dat gunstig staat tegenover liberalisering. Een diepgaande evaluatie dringt zich op van de maatregelen die gericht zijn op het afbreken van de handelsbarrières. De actoren op het terrein dienen hieraan te kunnen participeren en de sociale en ecologische gevolgen dienen hierbij in rekening te worden gebracht. Er moet eveneens gestreefd worden naar een efficiëntere invoering van sociale clausules in de openbare aanbestedingen en in de wereldhandel.

14.2. Bevorderen van de kwaliteit van de arbeid

- Meer perspectieven op duurzame jobs

De overheid kan zelf het goede voorbeeld geven door meer duurzame jobcreatie als leidraad te hanteren en adequate financiële stimuli toe te kennen aan bedrijven van sociale economie die contracten aanbieden met duurzame perspectieven.

Daarnaast dient onderzocht te worden hoe het onrechtmatige gebruik van interim-arbeid kan tegengegaan worden: biedt de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de

uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers voldoende waarborgen tegen dit onrechtmatig gebruik?

Er dient ook nagegaan te worden welke maatregelen privé-ondernemingen ertoe kunnen aanzetten om meer jobzekerheid aan te bieden.

- *Het verbeteren van de inhoudelijke kwaliteit van jobs*

Veel laagbetaalde werknemers oefenen weinig zinvolle arbeid uit, met onder andere demotivatie en ziekteverzuim als gevolg. Het ondersteunen van de oprichting van collectieve inspraakstructuren, daar waar ze nog niet bestaan, kan bijdragen om dit te verhelpen.

- *Meer vormingsmogelijkheden op de werkvloer*

De vormingsinspanningen op de werkvloer zijn ontoereikend, in het bijzonder voor laaggeschoolden en laagbetaalden. Bovendien zijn ze bij deze groepen werknemers te veel gericht op “instrumentele” (met korte termijndoelstellingen) in plaats van op “expressieve en sociale” taken en leerprocessen. Dit beperkt in sterke mate hun doorgroeimogelijkheden. Er dient naar manieren gezocht te worden om de toegang van deze werknemers tot maatregelen als opleidingskrediet en educatief verlof te bevorderen.

- *Verhoging van het gewaarborgd minimumloon*

Het minimumloon heeft een aanzienlijke welvaartsachterstand opgelopen; het is bijgevolg nodig dat het verder verhoogd wordt.

14.3. Garanderen van een niet-uitdovend recht op werkloosheidsuitkeringen

Een werkloosheidsuitkering die niet uitdooft na bepaalde tijd is een onontbeerlijk element in de strijd tegen armoede en bestaansonzekerheid zolang er maatschappelijke mechanismen aanwezig zijn die bijdragen tot structurele werkloosheid.

14.4. Het uitvoeren van een kwantitatieve en kwalitatieve evaluatie naar het plan ter activering van het zoekgedrag van werklozen

Deze evaluatie dringt zich op om de –rechtstreekse of onrechtstreekse- effecten van dit plan na te gaan op onder andere het recht op een werkloosheidsuitkering en op de perspectieven voor het beschikken over een kwaliteitsvolle job. Betrokkenheid van de verschillende belanghebbende actoren is hierbij vereist.

14.5. Categorieën definiëren in de wettelijke reglementering van het recht op werkloosheidsuitkeringen, met respect voor ieders levenskeuze

De categorisering van de uitkeringsgerechtigden, op basis waarvan het bedrag van de uitkering wordt vastgesteld, komt niet altijd even adequaat tegemoet aan de diverse bestaande gezinsvormen en geeft aanleiding tot averechtse effecten. Gezien het lage bedrag van de uitkeringen, zet de niet-individualisering van de sociale rechten, aan tot het verbreken van familiale of amicale solidariteit en wordt het individu aangezet tot het ontwikkelen van overlevingsstrategieën, die niettemin kunnen leiden tot sancties.

14.6. Verhogen van de bedragen van de werkloosheidsuitkering

De meeste bedragen van de werkloosheidsuitkering kenden de laatste jaren geen verhoging (de indexaanpassing niet meegerekend), dit terwijl deze uitkering een heel grote welvaartsachterstand heeft opgelopen. De wet van 23 december 2005 betreffende het Generatiepact vormt bijgevolg een belangrijke aanzet om de kloof te dichten. Gegeven de modaliteiten van het voorziene mechanisme van welvaartsaanpassing, stelt zich de vraag of die kloof daadwerkelijk zal gedicht worden.

15. Wetenschapsbeleid

15.1. Kwalitatief onderzoek verder aanmoedigen

Kwalitatief onderzoek levert een belangrijke bijdrage in het onderzoek naar armoede en sociale uitsluiting, meer bepaald in het onderzoeken van de structuren en mechanismen in het ontstaan en het blijven voortduren van situaties van armoede en sociale uitsluiting. In kwalitatief onderzoek kan de diversiteit in levenssituaties ook meer aan bod komen. In België zijn reeds interessante kwalitatieve onderzoeksprojecten gerealiseerd, maar het blijft het kleinere broertje van het kwantitatief onderzoek. Er is nood aan veel meer kwalitatief onderzoek en aan een overzicht van het reeds gerealiseerde werk, uitgevoerd door verschillende onderzoeksploegen en gefinancierd door verschillende overheden. Kwalitatief onderzoek vraagt bovendien voldoende middelen en tijd om het op een goede manier te kunnen realiseren.

15.2. Versterken van de statistische capaciteit van België

- Voorzien in aangepaste en voldoende grote enquêtes

Opdat men over betrouwbare gegevens zou kunnen beschikken aangaande de verschillende groepen en situaties inzake armoede, dienen de steekproeven bij enquêtes voldoende groot te zijn, en moeten de bevragingen meer aangepast zijn aan de levensomstandigheden van de mensen. Momenteel start een onderzoek in het kader van het federaal AGORA - onderzoeksprogramma om de EU-SILC enquête te verbeteren inzake bereik en bevraging van mensen in armoede. Voor een uitbreiding van deze steekproef zijn bijkomende middelen vereist.

- Behoud van de volkstelling

In 2001 werd de volkstelling (de socio-economische enquête) uitgevoerd. Verschillende actoren benadrukken het belang van deze enquête en de rijkdom van de verzamelde gegevens (bv. huisvestingssituatie), en vragen om deze enquête te blijven uitvoeren om de 10 jaar. Daarbij dient aandacht te gaan naar een bevraging op een niet-bedreigende manier, en naar voldoende communicatie met betrekking tot het doel en de privacy-garanties.

- Verbeteren van de kwaliteit van de fiscale statistieken

- Combineren van verschillende databanken

15.3. Komen tot een evenwichtige set van armoede-indicatoren

Om zoveel mogelijk het multidimensionale karakter van armoede in kaart te brengen, moeten we beschikken over een evenwichtig pakket van indicatoren om de armoede te meten. De analyse en interpretatie van het cijfermateriaal dient te gebeuren met de verschillende actoren die actief zijn in de strijd tegen armoede. Bijzondere aandacht dient te gaan naar de communicatie – op een begrijpelijke manier – van cijfers en indicatoren rond armoede en sociale uitsluiting naar de bevolking en de media.

15.4. Participatie van de verschillende actoren ondersteunen

De actoren die actief zijn in de strijd tegen armoede moeten kunnen betrokken worden in de verschillende fasen van een onderzoeksproces. Daarbij moet er voldoende tijd en een aangepaste werkwijze voorzien worden, opdat een werkelijke participatie mogelijk zou zijn. Alle pertinente gegevens of onderzoeksresultaten zouden voldoende – en begrijpbaar – beschikbaar moeten zijn voor geïnteresseerde burgers, ambtenaren, wetenschappers, ...